

JOURNAL OF MODERN SCIENCE

JoMS 4/19/2013, ss. 435-450

PAULINA SIEJKA

THE EFFECT OF ECONOMIC MIGRATIONS ON FAMILY SAFETY
WPLYW MIGRACJI ZAROBKOWYCH NA BEZPIECZEŃSTWO
RODZINY

Paulina Siejka

Wyższa Szkoła Gospodarki Euroregionalnej
im. Alcide De Gasperi w Józefowie
paulinasiejka1@gmail.com

ABSTRACTS

This article aims to show the reasons and consequences of the growing problem – economic migrations. Migrations always have own causes, but their study will enable to considering of change activities defined entities. This action can improve the situation of people or families, which go abroad and cause their staying in the country. The main reason of economic trips is increasingly difficult economic situation in Poland, thus getting worse financial situation of the citizens. The authoress is showing that care about particular families is care about all the country too. She suggests comparison positive and negative consequences too, what finally lead to answer a question: ‘Does family incur profits or losses by economic migrations?’ Going forward: ‘Does the country incur profits or losses by economic migration of individuals or families?’

In analysis of discussed problems, extremely helpful (besides literature) were statistics, which show a extent of emigration from Poland in 2007-2013, or unemployment according to provinces in 2013.

Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie przyczyn i konsekwencji pogłębiającego się problemu, jakim są wyjazdy zarobkowe. Migracje zawsze mają bowiem swoje przyczyny, których poznanie pozwoli na rozważenie zmiany działań określonych podmiotów, co może poprawić sytuację wyjeżdżających osób lub rodzin i spowodować ich pozostanie w kraju. Główną przyczyną wyjazdów zarobkowych jest coraz trudniejsza sytuacja gospodarcza w Polsce, a tym samym pogarszająca się sytuacja materialna obywateli. Autorka wykazuje, że troska o poszczególne rodziny to także troska o całe państwo. Proponuje także porównanie pozytywnych i negatywnych konsekwencji, co ostatecznie prowadzi do odpowiedzi na pytanie: Czy wskutek wyjazdów zarobkowych rodzina zyskuje czy traci? Idąc dalej: Czy poprzez

migracje zarobkowe poszczególnych osób lub rodzin państwo zyskuje czy traci?

W analizie omawianej problematyki niezwykle pomocne, oprócz literatury, okazały się statystyki ukazujące deklaracje wyjazdu z Polski w latach 2007 – 2013, czy też stopę bezrobocia według województw w 2013 r.

KEY WORDS:

*family, migrations, unemployment, social safety, euro-orphanhood.
rodzina, migracje, bezrobocie, bezpieczeństwo socjalne, eurosieroctwo.*

WPROWADZENIE

Podstawową komórką życia społecznego jest rodzina, a z rodzin składa się całe państwo. Jeśli rodziny są słabe, rozbite, wówczas państwo nie rokuje na przyszłość, jeśli zaś są silne – przeciwnie. Niewątpliwie mocna rodzina to rodzina czująca się bezpiecznie w swoim kraju. Dlatego też państwo, jako drugi po społeczeństwie podstawowy podmiot w sferze zapewnienia bezpieczeństwa socjalnego, powinno troszczyć się o rodziny, prowadzić politykę sprzyjającą ich rozwojowi (Majer, 2012, s. 243). Niejednokrotnie jednak państwo nie wypełnia swoich zadań należycie, a poziom bezpieczeństwa socjalnego w Polsce pozostawia wiele do życzenia: bezrobocie, brak odpowiedniej pomocy ze strony państwa – to czynniki, które nie pozwalają pozostać rodzinom w kraju, ale walcząc o swój byt oraz „lepsze jutro”, coraz więcej z nich wyjeżdża w poszukiwaniu pracy. Innym problemem są rodziny niepełne, w których cierpią przede wszystkim dzieci.

O sytuacji rodzin niepełnych z powodu wyjazdów zarobkowych mówi się niewiele; rozważania dotyczące tej tematyki opierają się w głównej mierze na czynniku pozytywnym – ekonomicznym, czyli zasilaniu budżetu poszczególnych rodzin. Nie należy jednak zapominać o „drugiej stronie medalu” – z migracjami zarobkowymi wiąże się wiele zagrożeń, takich jak: eurosieroctwo, rozwody, czy kształtowanie się niebezpiecznych trendów. Wspomniane zagrożenia zostaną omówione poniżej, w celu porównania – postawienia na szalach konsekwencji negatywnych i pozytywnych, a co za tym idzie – udzieleniu odpowiedzi na pytania: Czy chęć osiągnięcia zysku jest silniejsza od istniejących więzi rodzinnych? Czy państwo poprzez nieodpowiednią politykę przyczynia się do zwiększającej się liczby wyjazdów z kraju?

Niniejszy artykuł ma na celu pokazanie, jak migracje zarobkowe wpływają na stan bezpieczeństwa rodzin, a tym samym – na stan bezpieczeństwa państwa.

POZYCJA RODZINY W PAŃSTWIE

W dobie kryzysu zazwyczaj podejmuje się rozważania dotyczące ochrony gospodarki i funkcjonowania państwa. Jednakże wśród wielu aspektów ekonomicznych nie można zapominać o podstawowej komórce życia społecznego, jaką jest rodzina.

Rodzina jest pierwotną grupą, gwarancją zapewnienia człowiekowi poczucia bezpieczeństwa, z którego następnie wyrasta ufność wobec społeczeństwa. Jest to integralna część społeczeństwa, podstawowa komórka życia społecznego, w której przekazuje się wartości oraz postawy (Skrzypniak, 1998, s. 200 – 201). Już Papież Leon XIII w encyklice *Rerum novarum* ujął rodzinę w następujący sposób: „starsza od wszelkiego państwa w stosunku do jakiegokolwiek innej wspólnoty, do całościowego społeczeństwa i państwa, rodzina zawsze pozostaje społecznością pierwotną i dla człowieka ma największe znaczenie”. Ponadto Papież Leon XIII odniósł się do kwestii trosk o dobra materialne: „Jest świętym prawem natury, by ojciec rodziny troszczył się o utrzymanie i wszelkie potrzeby tych, których zrodził; i sama natura skłania go do tego, by dla dzieci, które odbijają w sobie i do pewnego stopnia przedłużają osobowość ojca, nabywał i gromadził dobra, potrzebne im do obrony przed niedolą podczas zmiennych kolei życia” (Radwan, Dyczewski, Stanowski, 1987, s. 46 - 47). Problematyka rodziny jest przedmiotem zainteresowania całego społeczeństwa, bowiem na funkcjonowanie oraz sposób życia rodziny istotny wpływ wywiera układ stosunków społecznych, politycznych i gospodarczych kraju, w którym ona żyje oraz odwrotnie (Skrzypniak, 1998, s. 204).

Rodzina spełnia wiele funkcji w życiu społeczeństwa. Należą do nich: prokreacja, socjalizacja, utrzymywanie kulturowej ciągłości społeczeństwa poprzez przekazywanie następnym pokoleniom dziedzictwa kulturowego, wspólne prowadzenie gospodarstwa domowego, zapewnienie członkom rodzin właściwego wykształcenia, wychowania, bezpieczeństwa, pomocy i opieki (Gerstenkornowa, 2012).

Często instytucja rodziny była albo jest jedną z podstawowych wartości, które pozwalają przetrwać narodowi, mimo braku państwa (rozbiory Polski), czy też odwrotnie – upadek rodziny powodował rozchwianie systemu pań-

stwowego. Rodzina jest grupą społeczną, która stanowi podłoże działań pozostałych grup, a często warunkuje ich działanie. Od tego, jak funkcjonuje rodzina, zależy funkcjonowanie całego społeczeństwa (Skrzypniak, 1998, s. 200).

Mocna rodzina jest bogactwem narodu. Natomiast państwo, które składa się z rozbitych, słabych rodzin nie rokuje przyszłości, a co za tym idzie – prędzej czy później skazane jest na zagładę (Gerstenkornowa, 2012). Dlatego też mówiąc o bezpieczeństwie, szczególnie w dobie kryzysu, należy przede wszystkim mieć na względzie bezpieczeństwo tej najmniejszej komórki społecznej, jaką jest rodzina. Tym samym warto zadać sobie pytanie: Co stanie się z Polską, jeśli w przyszłości coraz więcej osób będzie wyjeżdżał z kraju w poszukiwaniu pracy?

POJĘCIE MIGRACJI I RODZINY MIGRACYJNEJ

Zdefiniowanie pojęcia migracji jest trudne, bowiem nie każda zmiana miejsca zamieszkania lub pobytu opiera się na tych samych warunkach. W literaturze migracja (łac. przeniesienie, wyprowadzenie się) definiowana jest jako zmiana stałego miejsca zamieszkania bądź też miejsca czasowego pobytu na obszarze terytorium państwa lub w zakresie przepływu ludności pomiędzy państwami (Gierszewski, 2013, s. 358). Innymi słowy – migracja oznacza wędrówkę ludności, której celem jest zmiana miejsca pobytu. Formą migracji zagranicznej jest imigracja, czyli przyjazd do kraju w celu stałego zamieszkania albo na pobyt czasowy, a także emigracja definiowana jako dobrowolne opuszczenie kraju rodzimego, wyjazd z ojczystego kraju do innego państwa z przyczyn ekonomicznych, politycznych lub religijnych i osiedlenia się tam na stałe bądź tylko na pewien okres czasu. Emigracja ekonomiczna to zaś poszukiwanie pracy koniecznej do przeżycia bądź też dążenie do polepszenia warunków życiowych (www.stat.gov.pl).

Na potrzeby niniejszej pracy niezbędne jest także wyjaśnienie pojęcia rodziny migracyjnej: jest to rodzina, „w której jedno lub oboje rodziców wyemigrowało za granicę w celach zarobkowych” (Gizicka, Gorbaniuk, Szyszka, 2010, s. 77). Rodzinę taką określa się wielorako, m.in. jako rodzinę czasowo niepełną, rodzinę rozłączoną z powodu migracji, rodzinę migracyjną, transnarodową, rodzinę w rozłącze migracyjnej (Becker Pestka, 2012, s. 11).

PRZYCZYNY MIGRACJI ZAROBKOWYCH. DANE STATYSTYCZNE

GŁÓWNE PRZYCZYNY MIGRACJI

Zagraniczne migracje za pracę są w głównej mierze konsekwencją otwarcia w UE przestrzeni socjalnej (Auleytner, 2011, s. 218). Istnieją jednak czynniki, które decydują o skali oraz natężeniu międzynarodowych przepływów ludności. Niewątpliwie czynnikiem decydującym o migracjach zarobkowych, o charakterze globalnym i długofalowym, jest czynnik społeczno – ekonomiczny. Przejawia się on w ogromnych dysproporcjach w poziomie rozwoju gospodarczego oraz technologicznym zaawansowaniu. Implikuje to olbrzymie różnice zarówno w standardach, jak i jakości życia utrzymującymi się między różnymi krajami oraz regionami świata. Dzieląca w tych dziedzinach Zachód i Wschód Europy luka stale się powiększa, a co za tym idzie – przewidywać można, że będą wzrastały motywacje do wyjazdów (Anioł, 1992, s. 23).

Jeśli zaś chodzi o przyczyny, które skłaniają do wyjazdów, czy też ułatwiają decyzję emigracyjną, jest – obok czynnika prawnego, demograficznego i społeczno politycznego – mający znaczenie z punktu widzenia migracji zarobkowych czynnik ekonomiczny. Przejawia się on m.in. w poziomie bezrobocia oraz możliwości zatrudnienia w swoim zawodzie, sytuacji mieszkaniowej, zaopatrzeniu sklepów w towary konsumpcyjne, wymiennosci oraz siły nabywczej zachodnich walut (Anioł, 1992, s. 24).

O czynniku ekonomicznym można mówić również w aspekcie uwarunkowań występujących w krajach imigracyjnych. Mówiąc zatem o powodach i możliwościach skłaniających ludzi do przyjazdu oraz osiedlenia się, należy mieć na względzie stopień rozbudowy instytucji „państwa dobrobytu”, skalę bezrobocia, perspektywę zatrudnienia „na czarno” (w szczególności w rolnictwie, budownictwie i usługach) lub w oparciu o międzypaństwowe porozumienia bilateralne (Anioł, 1992, s. 25).

W dużej części przyczyną migracji zarobkowych jest wspomniane wcześniej bezrobocie (Sakson, 2008, s. 13). Zjawisko to, tak jak bezdomność czy ubóstwo to zagrożenie społeczne, które powoduje dysfunkcję całych grup społecznych i zepchnięcie ich na margines życia społecznego (Anioł, 1992, s. 25). Również z punktu widzenia dziecka pozostawanie rodziców bez pracy jest bardzo istotne. Bezrobocie wiąże się z utratą dochodu przez jednego lub obojga rodziców. W tej sytuacji nie można mówić o rekompensacie w postaci zasiłku dla bezrobotnych, bowiem zasiłek ten nie wystarcza nawet na opłatę czynszu za mieszkanie, rachunków za energię elektryczną czy gaz. Brakuje

pieniędzy na żywność, ubrania. Ludzie przymierają głodem (Kozak, 2010, s. 113.). Problem tkwi również w tym, że wiele osób młodych, wykształconych i chętnych do pracy nie może znaleźć zatrudnienia, w związku z czym emigrują oni w poszukiwaniu pracy, pozostawiając swoich najbliższych (Breński, 2012). Z powodu braku pieniędzy odkładają decyzję o założeniu lub zwiększeniu rodziny, co jest przyczyną niżu demograficznego.

Niestety, brak perspektyw oraz bieda wypychają Polaków z kraju. W skali makro migracja zarobkowa jest rodzajem wentyla bezpieczeństwa – zmniejsza problemy w Polsce, bowiem część z nich eksportuje poza kraj (Monitor Emigracji Zarobkowej 2012).

Tab. 1. Liczba bezrobotnych zarejestrowanych oraz stopa bezrobocia według województw Stan w końcu września 2013 r.

WOJEWÓDZTWA / VOIVODSHIPS	Bezrobotni zarejestrowani w tysiącach <i>Unemployed persons in thousands</i>	Stopa bezrobocia (do aktywnych zawodowo) w % <i>Unemployment rate in %</i>
POLSKA	2083,1	13,0
WOJ. DOLNOŚLĄSKIE	148,8	12,8
WOJ. KUJAWSKO-POMORSKIE	143,5	17,5
WOJ. LUBELSKIE	126,9	13,8
WOJ. LUBUSKIE	58,0	15,3
WOJ. ŁÓDZKIE	147,4	13,7
WOJ. MAŁOPOLSKIE	158,8	11,3
WOJ. MAZOWIECKIE	281,0	11,0
WOJ. OPOLSKIE	49,5	13,8
WOJ. PODKARPACKIE	145,9	15,6
WOJ. PODLASKIE	68,1	14,6
WOJ. POMORSKIE	111,0	13,0
WOJ. ŚLĄSKIE	205,3	11,1
WOJ. ŚWIĘTOKRZYSKIE	86,2	15,9
WOJ. WARMIŃSKO-MAZURSKIE	107,6	20,4
WOJ. WIELKOPOLSKIE	141,8	9,4
WOJ. ZACHODNIOPOMORSKIE	103,3	16,9

Źródło: GUS, www.stat.gov.pl.

Z powyższych danych wynika, że największe bezrobocie panuje w województwie warmińsko-mazurskim – tu stopa bezrobocia wynosi aż 20,4%. Natomiast w województwie wielkopolskim poziom bezrobocia jest najniższy – tu stopa bezrobocia wynosi 9,4% (stan z września 2013 r.).

Mówiąc o powodach wyjazdów, warto także podkreślić, że w dobie kryzysu gospodarczego pracodawcy chcą przez niego przebrnąć dzięki tzw. umowom śmieciowym, co może być kolejną przyczyną migracji. Pracodawcy rezygnują coraz częściej z pracowniczych form zatrudnienia, przechodzą zaś na umowy cywilnoprawne – zlecenia, o dzieło, o pracę agencyjną, nakładczą, czy też samozatrudnienie. W czasach kryzysu przemawiają bowiem względy ekonomiczne: wspomniane umowy to dla pracodawcy bardziej opłacalne rozwiązanie, bowiem są o ok. 25% tańsze od umów pracowniczych, a ponadto pracodawca nie jest obciążony szeregiem obowiązków. W takim przypadku pracownicy mogą czuć się wykorzystywani przez pracodawców, a także pozbawieni ochrony ze strony państwa; nie mają poczucia bezpieczeństwa i stabilizacji. Również pozbycie się pracownika jest o wiele łatwiejsze – pracodawca może to zrobić w każdej chwili i nie ma obowiązku wypłacenia odprawy (Tatomir, www.cmsiko.pl).

Należy dodać, że tzw. umowy śmieciowe nie zapewniają ubezpieczenia macierzyńskiego, chorobowego czy rehabilitacyjnego. Ponadto nie obowiązują przepisy odnoszące się do nadgodzin, wynagrodzeń minimalnych, okresów wypowiedzenia czy też urlopów (Szymańska, Wolski, www.strefabiznesu.pomorska.pl). Kobiety pracujące na podstawie umów cywilnoprawnych nie mogą liczyć na urlopy macierzyńskie, co często jest przyczyną odwlekania decyzji o powiększeniu rodziny. Szczególnie młodzi ludzie w pierwszej kolejności chcą osiągnąć stabilność ekonomiczną, dopiero wówczas zaczynają myśleć o małżeństwie i rodzinie.

Niewątpliwie perspektywa pozostawania pracownika w opisanych warunkach skłania go do wyjazdów za granicę, gdzie niejednokrotnie łatwiej i szybciej może zdobyć środki, na które w Polsce musiałby pracować wiele lat.

DANE STATYSTYCZNE

Tab. 2. Odsetek osób planujących emigrację zarobkową według statusu na rynku pracy oraz wykształcenia

Wykształcenie	Pracujący	Bezrobotni	Bierni
Deklaracje wyjazdu w 2013 r.			
Wyższe policealne	7,1	24,2	5,4
Średnie	9,3	27,3	7,1
Zasadnicze zawodowe / gimnazjum	8,7	21,2	7,2
Podstawowe i niższe	7,1	15,4	0,7
Ogółem	8,3	22,9	5,3
Deklaracje wyjazdu w 2011 r.			
Wyższe policealne	5,1	16,3	6,7
Średnie	7,4	23,5	10,0
Zasadnicze zawodowe / gimnazjum	8,1	22,1	9,0
Podstawowe i niższe	5,9	14,4	3,1
Ogółem	6,8	20,5	8,3
Deklaracje wyjazdu w 2009 r.			
Wyższe policealne	4,2	17,4	7,0
Średnie	6,5	24,2	9,2
Zasadnicze zawodowe / gimnazjum	7,7	17,8	8,8
Podstawowe i niższe	6,8	15,5	3,0
Ogółem	6,2	19,5	7,9
Deklaracje wyjazdu w 2007 r.			
Wyższe policealne	8,3	19,3	14,0
Średnie	13	31,9	18,2
Zasadnicze zawodowe / gimnazjum	14,3	23,0	15,5
Podstawowe i niższe	8,1	21,5	3,8
Ogółem	11,7	25,4	14,5

Źródło: *Diagnoza społeczna 2013*.

Z powyższej tabeli wynika, że najwięcej osób pracujących i bezrobotnych, które deklarują wyjazd w 2013 r., to osoby z wykształceniem średnim. Należy zauważyć, że po 2007 r. zmniejszył się odsetek osób z wykształceniem wyższym policealnym planujących wyjazd, aż do roku 2013.

Mając na względzie wyjazdy zarobkowe, należy zauważyć, że z powodu m.in. bezrobocia z kraju wyjeżdżają zarówno mężczyźni, jak i kobiety. Na podkreślenie zasługuje fakt, iż od lat Unia Europejska prowadzi politykę zrównywania szans – przepisy traktatowe odnoszą się do równości mężczyzn oraz kobiet w sferze prawa pracy oraz uprawnień socjalnych (Sitek, 2009, s. 402). Z danych zawartych w Diagnozie Społecznej 2013 wynika, że sytuacja osób, które powracają z emigracji zarobkowej, jest zróżnicowana według płci. Zazwyczaj osoby powracające są bardziej aktywne na rynku pracy od osób niewyjeżdżających, jednak w tym przypadku to mężczyźni częściej pracują i zakładają firmy. Natomiast bezrobocie występuje prawie dwukrotnie częściej wśród kobiet powracających niż wśród kobiet ogółem (Diagnoza Społeczna 2013, s. 21).

MIGRACJE ZAROBKOWE A ZMIANY DEMOGRAFICZNE

Saldo migracji zagranicznych niewątpliwie wpływa na zmiany w sferze liczby ludności w kraju, a korzystanie przez Polaków z otwartego rynku pracy w UE zmienia stopniowo strukturę ludności (Auleytner, 2011, s. 218). Demograficzne problemy Polski należy jednak postrzegać w odniesieniu do innych państw UE. Nic nie wskazuje na to, aby liczba ludności w naszym kraju w przyszłości miała wzrastać. Ze struktury demograficznej logicznie wynika, że społeczeństwo będzie się starzeć, co będzie miało wpływ na wiele decyzji związanych z życiem starszej generacji (Auleytner, 2011, s. 218; zob. Majer, 2012, s. 248). Polska aktualnie znajduje się w fazie załamania demograficznego, co wiąże się z pewnymi konsekwencjami w funkcjonowaniu gospodarki, m.in.: ograniczeniem podaży pracy i tym samym trudnościami w powiększaniu PKB, zagrożeniem dla równowagi i trwałości systemu finansów publicznych, a także groźbą załamania systemu zabezpieczenia społecznego. Załamanie to nastąpiło między innymi wskutek niepewności co do ekonomicznej sytuacji rodzin, a jednocześnie przy braku wsparcia ze strony państwa (Leszczyński, 2012, s. 182).

Problemem naszego kraju jest brak pełnej zastępowalności odchodzących pokoleń. Wiąże się zarówno z troską o budżet naszego państwa, które zasila instytucje działające w obszarze zabezpieczeń emerytalno – rentowych, jak i z koniecznością zapewnienia opieki osobom w podeszłym wieku. Ciężar ten jest współcześnie coraz bardziej przerzucany na instytucje publiczne, podczas gdy w przeszłości obowiązek ten należał do rodzin (Majer, 2012, s. 248).

POZYTYWNE KONSEKWENCJE MIGRACJI DLA RODZINY

Głównym celem migracji zarobkowej jest – co oczywiste – uzyskanie pracy oraz zarobków wyższych niż w kraju. Zazwyczaj zarobione pieniądze przeznaczone są na opłaty za mieszkanie oraz bieżące potrzeby, a nierzadko na spłatę zadłużenia. Prawie w każdym przypadku wyjazd zarobkowy przynosi korzyści: poprawia bytową sytuację rodziny, zwiększa jej niezależność finansową i bezpieczeństwo socjalne. Warto zauważyć, że doświadczenia nabyte za granicą mogą przyczynić się do zmiany pozycji zawodowej i podwyższenia prestiżu danej osoby i jej rodziny zarówno na rynku pracy, jak i w środowisku ich życia (Kawczyńska – Butrym, 2008, s. 117).

Oprócz poprawy poziomu życia uzyskane środki materialne pozwalają na poszerzenie edukacyjnych szans dzieci oraz zabezpieczają je finansowo. Ponadto podjęcie obowiązków, które do tej pory wykonywał współmałżonek, pozwala niektórym osobom stać się bardziej samodzielnymi (D. Becker – Pestka, 2012, s. 13). Pośrednio migracje mają także korzystne konsekwencje w rodzinach dotkniętych patologią. Po wyjeździe do pracy członka rodziny będącego przyczyną problemów, w rodzinach takich następuje spokój.

ZAGROŻENIA DLA RODZINY WYNIKAJĄCE Z MIGRACJI ZAROBKOWYCH

EUROSIEROCTWO

Negatywnym zjawiskiem związanym z emigracją jest eurosieroctwo. Nie ulega bowiem wątpliwości, że dla niektórych rodziców zarobek jest ważniejszy od własnego dziecka. Omawiane zjawisko polega na nieposiadaniu przez osobę niepełnoletnią jednego bądź obojga rodziców, którzy opuścili kraj w celu znalezienia pracy lub polepszenia warunków życia (Kozak, 2010, s. 113.). Zgodnie z definicją zawartą w Biuletynie informacyjnym Rzecznika Praw Dziecka eurosieroctwo określane jest przez psychologów jako zjawisko pozostawiania w kraju dzieci przez rodziców, którzy wyjeżdżają za granicę. Pozbawione stałego kontaktu z jednym lub obojgiem rodziców dzieci czują się jak sieroty (Biuletyn Informacyjny Rzecznika Praw Dziecka, 2008, s. 2-4). Długotrwała rozłąka z rodzicami niewątpliwie jest dla dzieci traumatycznym przeżyciem (Stawniak, 2009, s. 759). Skutkiem braku pełnej opieki rodzicielskiej jest obniżenie poziomu kontroli rodzicielskiej, a co za tym idzie – rozluźnienie dyscypliny. Zazwyczaj dziadkowie pozwalają swoim wnukom na wiele więcej niż rodzice, z kolei dorastające rodzeństwo często nie stanowi wystarczającego autorytetu dla dziecka, a zadania wychowawcze mogą przerażać ich możliwości. Ponadto przyjeżdżający co jakiś czas rodzice (bądź

jedno z rodziców) mają wobec dziecka poczucie winy, przez co kompensują mu swoją nieobecność, pozwalając na wszystko, zamiast je wychowywać (Kozak, 2010, s. 113 – 118).

Eurosieroctwo skutkuje opuszczaniem się dzieci w nauce, wagarowaniem, porzucaniem szkoły, używaniem narkotyków, wcześniejszym kontaktem z alkoholem, a także wchodzeniem w środowiska patologiczne. Można zauważyć zwiększające się społeczne skutki migracji zarobkowych, ponieważ coraz więcej spraw dzieci pozostawionych bez rodziców zaczyna trafiać do sądów rodzinnych. Sąd musi zdecydować, czy dziecko umieścić w rodzinie zastępczej czy placówce opiekuńczo-wychowawczej. Jednakże najczęściej opieki szuka się w dalszej rodzinie biologicznej (Matyjas, 2008, s. 218 – 221).

ROZWODY

W ostatnim okresie liczba rozwodów w Polsce znacząco wzrosła. Wśród emigrantów zjawisko to przybrało już rozmiar epidemii. Rozłąka ze współmałżonkiem powoduje bowiem, że emigranci decydują się na zdrady małżeńskie, a co za tym idzie – na rozwód. Tempo życia współczesnych ludzi, w szczególności w warunkach ciągłej walki o pozycję zawodową nie sprzyja nawiązywaniu i pozostawianiu w trwałych związkach małżeńskich, co nie jest bez znaczenia dla całego społeczeństwa (Pływaczewski, 2008, s. 450; Stawniak, 2009, s. 759). Emigracja nie oznacza jednak w każdym przypadku rozbicia małżeństwa czy rodziny, jest jednak czynnikiem mającym duży wpływ na możliwość wystąpienia kryzysu w małżeństwie (Stawniak, 2009, s. 759). Warto podkreślić, że kobiety, które mają mężów za granicą, często nie muszą pracować, ale swoją samotność topią w alkoholu (Kozak, 2010, s. 117).

KSZTAŁTOWANIE SIĘ NIEBEZPIECZNYCH TRENDÓW

Kultura prawna w Polsce pojęcie małżeństwa określa jako związek mężczyzny i kobiety. Emigranci spotykają się natomiast z sytuacjami, kiedy małżeństwo definiowane jest wprost jako związek osób – także różnej płci, bądź też rozumienie małżeństwa jest rozmyte. Niejednokrotnie można spotkać się również z poglądami, które utożsamiają wolne związki albo związki partnerskie z małżeństwem. Takie zderzenie kulturowe jest przyczyną dużego zamętu w umysłach. W takim przypadku małżeństwo pojmowane jako związek kobiety i mężczyzny jest jednym z kilku możliwych modeli rozumienia małżeństwa. W emigrancie mogą kształtować się niebezpieczne

trendy, które mogą skutkować brakiem podjęcia decyzji o małżeństwie albo rozwodem (Stawniak, 2009, 758 – 759).

PODSUMOWANIE

Coraz trudniejsza sytuacja gospodarcza w Polsce i pogarszająca się w związku z tym sytuacja materialna rodzin zmusza wiele osób do wyjazdu z kraju. Z powyższych rozważań wynika, że w dobie niżu demograficznego państwo nie może pozwolić na wyjazdy poszczególnych osób, czy nawet całych rodzin. Powinno zaś podjąć odpowiednie działania, które zachęcałyby do pozostania w kraju. Z przedstawionych danych statystycznych wynika jednak, że coraz więcej osób myśli o wyjeździe z Polski.

Wypowiedzi socjologów wskazują (Kot, 2013, www.republikanie.org), że tylko duże rodziny mogą uratować nasz kraj, mogą spowodować, że będzie zastępowalność pokoleń. Takie rodziny napędzają koniunkturę, gdyż mają wiele potrzeb i dużo konsumują, a ponadto odprowadzają do państwa wielkie podatki. Niewątpliwie rodziny w Polsce więcej odprowadzają niż same otrzymują w zamian. To właśnie one tworzą bogactwo naszego kraju.

REFERENCES:

WYDAWNICTWA ZWARTE:

- Anioł, W. (1992). *Migracje międzynarodowe a bezpieczeństwo europejskie*, Warszawa: Instytut Studiów Politycznych PAN.
- Auleytner, J. (2011). *Polityka społeczna w Polsce i w świecie*. Warszawa: Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej Towarzystwa Wiedzy Powszechnej.
- Breński, W. (2012). *Problem bezrobocia wśród młodzieży akademickiej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie*. [w:] Partycki, S. (red.) *Kryzys Finansowy - przebieg i skutki społeczno-gospodarcze w Europie Środkowej i Wschodniej*. Lublin: Wydawnictwo: KUL.
- Gerstenkornowa, Z. (2012). *Rodzina i jej znaczenie w społeczeństwie*, Pozyskano (30.10.2013) z www.katolickie.media.pl.
- Gierszewski, J. (2013). *Bezpieczeństwo społeczne. Studium z zakresu teorii bezpieczeństwa narodowego*. Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Gizicka, D., Gorbaniuk, J., Szyszka, M. (2010). *Rodzina w sytuacji rozłąki migracyjnej*. Lublin: Wydawnictwo KUL.
- Informacje dla rodziców podejmujących prace poza granicami kraju (2008). Warszawa. Pozyskano (30.10.2013) z <http://www.kuratorium.bydgoszcz>.

uw.gov.pl.

- Kawczyńska – Butrym, Z. (2008). *Migracja – szansa czy zagrożenie rodziny?* [w:] Muszyński, W. i Sikora, E. (red.) *Małżeństwo i rodzina w ponowoczesności*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Konferencja *Monitor Emigracji Zarobkowej 2012 „Powrót czy emigracja”*. Berlin 26-28.10. 2012 r. Pozyskano (30.10.2013) z wspolnota-polska.org.pl.
- Kot, M. (2013). *Duże rodziny tworzą bogactwo kraju*. Pozyskano (30.10.2013) z www.republikanie.org.
- Kozak, S. (2010). *Patologia eurosieroctwa w Polsce. Skutki migracji zarobkowej dla dzieci i ich rodzin*. Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Leszczyński, M. (2012). *Wpływ demografii na poziom bezpieczeństwa społecznego* [w:] Skrabacz, A. i Sulowski, S. (red.). *Bezpieczeństwo społeczne. Pojęcia, uwarunkowania, wyzwania*. Warszawa: Wydawnictwo Elipsa.
- Tatomir, T. *Umowy śmieciowe. Czy należy się ich bać?*. Pozyskano (30.10.2013) z www.cmsiko.pl.
- Pokruszyński, W. (2013a) Filozoficzne aspekty bezpieczeństwa personalnego, *Journal of Modern Science* 1/16/2013, ss. 167-175
- Pokruszyński, W. (2013b) Współczesne problemy wykluczenia społecznego w Polsce, *Journal of Modern Science* 2/17/2013, ss. 205-219
- Radwan, M., Dyczewski, L., Stanowski, A. (1987). *Dokumenty nauki społecznej Kościoła*. Rzym – Lublin: Fundacja Jana Pawła II.
- Szymańska, M. i Wolski, K. „Umowy śmieciowe” – wyzysk czy szansa na pracę? Pozyskano (30.10.2013) z www.strefabiznesu.pomorska.pl.

WYDAWNICTWA CIĄGŁE:

- Becker – Pestka, D. (2012). „Rodzina w obliczu migracji zarobkowej”. *Colloquium Wydziału Nauk Humanistycznych i Społecznych*, nr 1 (5).
- Biuletyn Informacyjny Rzecznika Praw Dziecka* (2008), nr 1 – 2. Pozyskano (30.10.2013) z www.brpd.gov.pl.
- Majer, P. (2012). „Istota i zakres bezpieczeństwa społecznego na początku XXI wieku”. *Journal of Modern Science*, 1/12/2012.
- Sakson, A. (2008). „Migracje – fenomen XX i XXI wieku”. *Przegląd Zachodni* nr 2.
- Sitek, M. (2009). „Równość kobiet i mężczyzn jako jeden z podstawowych elementów zasady dobrych rządów – good governance – w świetle art.

15 wersji skonsolidowanej Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej”
Studia Prawnoustrojowe 9.

Skrzypniak, R. (1998). „Rodzina – mała ojczyzna wychowawcza”. *Roczniki Socjologii Rodziny*, t. X.

ŹRÓDŁA INTERNETOWE:

Diagnoza Społeczna 2013. Pozyskano (30.10.2013) z www.diagnoza.com.